

Dnr. 1596 - 501 2013

Remitteringsmapp

**Ärende: Promemorian Vissa skollagsfrågor - del
1(U2013/6278/S)**

Inkom till KF/KS kansli den

Behandling i övrigt:

För yttrande senast:

För yttrande senast:

Stadsdelsnämnderna

Hässelby-Vällingby
Norrmalm
Farsta

Facknämnderna

Utbildningsnämnden

Övriga

Stadsledningskontoret

Till berörd remissinstans

Angående remissen om Promemorian Vissa skollagsfrågor - del 1(U2013/6278/S)

Detta gäller remissvar på "Promemorian Vissa skollagsfrågor - del 1(U2013/6278/S)"

Dnr: 001-1596/2013

Remisstiden sträcker sig till den 2 december 2013, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Skolroteln är David Lindberg, tfn 0850829879.

Remissvar skickas till:

- Skolroteln i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Bilägg **inte** remissunderlaget. Det finns redan diariefört i kommunstyrelsens diarium.

Häfta **inte** ihop handlingarna.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RIV-remissvar eller
RIV-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Skolroteln

REGERINGSKANSLIET

Utbildningsdepartementet

Dnr. 1.5.1 - 501 - 2013

Remiss

2013-10-23

U2013/6278/S

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registratoruret	
Ink.	2013 -10- 24
Dnr.	001-1596/2013
Till:	R. IV

Promemorian Vissa skollagsfrågor – del 1

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän
2. Kamrarrätten i Jönköping
3. Förvaltningsrätten i Göteborg
4. Socialstyrelsen
5. Barnombudsmannen
6. Myndigheten för handikappolitisk samordning – Handisam
7. Länsstyrelsen i Stockholms län
8. Statskontoret
9. Statens skolverk
10. Statens skolinspektion
11. Specialpedagogiska skolmyndigheten
12. Sameskolstyrelsen
13. Skolväsendets överklagandenämnd
14. Göteborgs universitet
15. Högskolan Kristianstad
16. Mittuniversitetet
17. Södertörns högskola
18. Institutet för språk och folkminnen
19. Sametinget
20. Konkurrensverket
21. Regelrådet (N 2008:05)
22. Diskrimineringsombudsmannen
23. Bjuvs kommun
24. Botkyrka kommun
25. Dals-Eds kommun
26. Falköpings kommun
27. Göteborgs kommun
28. Huddinge kommun
29. Jokkmokks kommun
30. Karlskrona kommun
31. Karlstads kommun

32. Kristianstads kommun
33. Landskrona kommun
34. Lerums kommun
35. Ljungby kommun
36. Malmö kommun
37. Mora kommun
38. Motala kommun
39. Nacka kommun
40. Sandvikens kommun
41. Sollefteå kommun
42. Sollentuna kommun
43. Stenungsunds kommun
44. Stockholms kommun
45. Säfte kommun
46. Timrå kommun
47. Vallentuna kommun
48. Varbergs kommun
49. Västerås kommun
50. Älmhults kommun
51. Älvsbyns kommun
52. Örnköldsviks kommun
53. Östersunds kommun
54. Landstinget Västernorrland
55. Sveriges Kommuner och Landsting
56. AcadeMedia
57. Kunskapsskolan i Sverige AB
58. Musikskolan Lilla Akademien
59. Magelungen Utveckling AB
60. Engelska skolan Norr AB
61. Friskolornas riksförbund
62. Waldorfskolofederationen
63. Riksföreningen Waldorfförskolornas Samråd
64. Föreningen Sveriges Waldorfpedagogiska Fritidshem
65. Sveriges Jiddischförbund
66. Romano Pasos Research Center
67. Sverigefinska riksförbundet
68. Svenska tornedalingars riksförbund
69. Svenskt Näringsliv
70. Företagarna
71. Landsorganisationen i Sverige (LO)
72. Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
73. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
74. Föreningen Sveriges skolchefer (FSS)
75. Sveriges Skolledarförbund
76. Lärarnas Riksförbund
77. Lärarförbundet
78. Sveriges Elevkårer
79. Sveriges elevråd (SVEA)

80. SACO Studentråd
81. Föräldraalliansen Sverige
82. Handikappförbunden
83. Hörselskadades Riksförbund
84. Riksförbundet BRIS
85. Rädda Barnens Riksförbund

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 20 januari 2014. Svaren bör lämnas både på papper till Utbildningsdepartementet, 103 33 Stockholm och per e-post i ett format som man kan kopiera textavsnitt från, t.ex. i Wordformat eller teckenläsbar PDF, till u.registrator@regeringskansliet.se.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Eva Lenberg
Rättschef

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2013-10-23

U2013/6278/S

Utbildningsdepartementet

Vissa skollagsfrågor

Del 1

Förord

Skollagen (2010:800) trädde i kraft den 1 augusti 2010 och har tillämpats på utbildning och annan pedagogisk verksamhet från och med den 1 juli 2011. Skollagen är mycket omfattande och under den tid den hittills tillämpats har det uppmärksammats ett behov av att se över ett antal frågor i lagen.

Den 29 januari 2013 uppdrog Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) åt Ingegärd Hilborn och Mikael Hellstadius att biträda departementet med att utarbeta förslag till vissa ändringar av skollagen (U2013/467/SAM). Uppdraget har genomförts i form av en arbetsgrupp (U 2013:C). Från och med den 1 juni 2013 har även ämnesakkunniga Linnea Svenander ingått i arbetsgruppen.

Uppdraget skulle ha slutförts senast den 5 augusti 2013. Under arbetets gång har ytterligare frågor tillkommit till arbetsgruppens uppdrag. Genom beslut den 3 juli 2013 har arbetsgruppens uppdrag därför förlängts och ska redovisas i två delar (U2013/4331/SAM).

Härmed redovisas del 1 av uppdraget. Denna del avser resursfördelning, lärare och förskollärare i fritidshem respektive förskolor med waldorfpedagogisk inriktning, skolans kompensatoriska uppdrag avseende elever med funktionsnedsättning, färdighetsprov i musik från och med förskoleklassen, modersmålsundervisning för barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna, betygssättning i ämnen som inte har avslutats samt justering av vissa bestämmelser om interkommunal ersättning.

Stockholm den 23 oktober 2013.

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Författningsförslag.....	7
1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	7
1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)	17
2 Resursfördelning	19
2.1 Gällande rätt och tidigare studier	19
2.2 Förslag om resursfördelning efter förutsättningar och behov..	21
3 Lärare i fritidshem och förskollärare i förskolor med waldorfpedagogisk inriktning.....	24
3.1 Gällande rätt och aktuella förändringar	24
3.2 Förslag om undantag från kraven på legitimation och viss utbildning.....	25
4 Skolans kompensatoriska uppdrag avseende elever med funktionsnedsättning	26
4.1 Gällande rätt	26
4.2 Förslag avseende stöd för barn och elever med funktionsnedsättning	26
5 Färdighetsprov i musik från och med förskoleklassen	29
5.1 Gällande rätt	29
5.2 Förslag om färdighetsprov som urvalsinstrument till förskoleklassen och årskurs 1–3 i grundskolan	30
6 Modersmålsundervisning för barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna	33
6.1 Historik och gällande rätt.....	33
6.2 Förslag om borttagande av kraven för tillgång till modersmålsundervisning	34
7 Betygsättning i ämnen som inte har avslutats.....	36
7.1 Gällande rätt och ett tolkningsproblem.....	36
7.2 Förslag till ändringar i bestämmelserna om betygsättning	36
8 Justering av vissa bestämmelser om interkommunal ersättning	38
8.1 Gällande rätt – en analys	38
8.2 Förslag till justering av hänvisningarna i 10 kap. 34 § och 11 kap. 33 § skollagen.....	40
9 Ikraftträdande	41
10 Konsekvensutredning	42
10.1 Ekonomiska konsekvenser	42
10.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen	45
10.3 Konsekvenser för enskilda huvudmän	46
10.4 Konsekvenser för barn och elever	47
10.5 Konsekvenser för jämställdhet och integration	47
10.6 Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen.....	47

11 Författningskommentar	48
11.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	48
11.2 Förslaget till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)	58
Referenser	61

Sammanfattning

Denna promemoria innehåller förslag till ett antal ändringar i skollagen (2010:800) och i skolförordningen (2011:185). I detta avsnitt sammanfattas de föreslagna ändringarna i den ordning de redovisas i promemorian.

Det ska förtydligas i skollagen att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Det ska också förtydligas i lagen att även rektorn och förskolechefen, inom sina givna ramar, har ansvar för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Förskollärare i fristående förskolor med waldorfpedagogisk inriktning ska undantas från skollagens krav på legitimation och behörighet. Trots att dessa förskollärare inte är behöriga eller har legitimation ska de således få bedriva och ansvara för undervisning samt få anställas i skolväsendet utan tidsbegränsning.

I regeringens proposition Vissa skolfrågor (prop. 2012/13:187) föreslås att lärare som saknar legitimation och behörighet ska få bedriva och ansvara för undervisning i fritidshem samt anställas utan tidsbegränsning om de har viss utbildning. Här föreslås att lärare i fritidshem med enskild huvudman ska undantas från de i propositionen föreslagna utbildningskraven, om verksamheten har waldorfpedagogisk inriktning.

Skolans kompensatoriska uppdrag ska förtydligas genom att det i skollagen ska anges att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att nå kunskapskraven, ska ges stöd i syfte att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen.

Det ska bli möjligt för huvudmän att använda tester och prov för antagning eller urval till förskoleklassen och årskurs 1–3 i grundskolan. Användandet ska begränsas till utbildningar som kräver särskilda färdigheter i musik och får inte utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller i den elevgrupp eleven tillhör. Elever som med stöd av sådana tester tagits in i förskoleklass ska inte få testas på nytt inför årskurs 1. Reglerna ska få innebära att elevers rätt till placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts. I likhet med vad som gäller från och med årskurs 4 i grundskolan ska det krävas särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att huvudmannen ska få anordna tester och prov. Statens skolinspektion ska fatta beslut efter ansökan från huvudmannen.

Kraven på att en vårdnadshavare till en elev som hör till någon av de nationella minoriteterna har det aktuella språket som modersmål samt att

en sådan elev har grundläggande kunskaper i språket ska inte längre gälla som förutsättning för rätt till modersmålsundervisning i ett minoritetsspråk i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska kravet på att en vårdnadshavare har det aktuella språket som modersmål inte längre gälla som förutsättning för rätt till modersmålsundervisning för elever som hör till någon av de nationella minoriteterna.

Det ska förtydligas i skollagen att betyg i ett ämne som inte har avslutats ska sättas om eleven har fått undervisning i ämnet den aktuella terminen. Det innebär att betyg inte ska sättas i ämnen som eleven inte fått undervisning i, t.ex. på grund av att det inte ges undervisning i ämnet under samtliga terminer eller att eleven har anpassad studiegång.

Två paragrafhänvisningar i bestämmelserna om interkommunal ersättning för elever i grundskolan och grundsärskolan ska justeras så att de aktuella bestämmelserna om interkommunal ersättning motsvarar vad som gällde för grundskolan enligt 1985 års skollag (1985:1100).

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 2 kap. 1, 10, 17 och 20 §§, 3 kap. 3 §, 9 kap. 6 och 18 §§, 10 kap. 7, 9, 16 och 34 §§, 11 kap. 10, 19 och 33 §§, 12 kap. 7 och 16 §§, 13 kap. 7 och 17 §§, 15 kap. 19 § samt 18 kap. 19 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 2 kap. 8 a §, samt närmast före 2 kap. 8 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

I detta kapitel finns bestämmelser om

- huvudmän inom skolväsendet (2–8 §§),
 - *kommunens resursfördelning* (8 a §),
- ledningen av utbildningen (9–12 §§),
- lärare och förskollärare (13–23 §§),
- elevhälsa (25–28 §§),
- studie- och yrkesvägledning (29 och 30 §§),
- registerkontroll av personal (31–33 §§),
- kompetensutveckling (34 §), och
- lokaler och utrustning och tillgång till skolbibliotek (35 och 36 §§).

Kommunens resursfördelning

8 a §

Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

¹ Senaste lydelse 2013:530.

10 §²

Rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och *ansvarar inom givna ramar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn och förskolechefen* fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn och förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Lydelse enligt förslag i regeringens proposition 2012/13:187 – Vissa skolfrågor

Föreslagen lydelse

17 §

Lärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva

1. annan undervisning på ett främmande språk än språkundervisning,
2. undervisning i fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning,

och

3. undervisning i fritidshem.

Lärare som avses i första stycket 1 ska för att få undervisa ha en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen och ha kompetens att undervisa på det främmande språket.

Lärare som avses i första stycket 3 ska för att få undervisa ha en svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande.

Lärare som avses i första stycket 3 ska för att få undervisa ha en svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande. *Detta krav gäller inte i fritidshem med särskild pedagogisk inriktning som har enskild huvudman.*

Förskollärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning.

² Senaste lydelse 2010:800.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk och särskilda pedagogiska inriktningar som avses i första stycket 1 och 2.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk som avses i första stycket 1 och vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses i första stycket 2 samt tredje och fjärde styckena.

20 §

Endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål eller i ett yrkesämne i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå, eller individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning. Detta gäller bara om

1. det saknas sökande som har legitimation,
2. den sökande har tillräcklig kompetens för att undervisa i det aktuella ämnet eller på den aktuella kursen, och
3. det finns särskilda skäl att anta att den sökande är lämplig att bedriva undervisningen.

Även en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § tredje stycket och den som ska bedriva undervisning som avses i 17 § får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Även en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § tredje stycket och den som ska bedriva undervisning som avses i 17 § får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §³

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

³ Senaste lydelse 2010:800.

Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. *Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att nå kunskapskraven ska ges stöd i syfte att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen.*

9 kap.

6 §⁴

Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första stycket om det finns särskilda skäl. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 15 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

18 §⁵

Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner.

Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner, *om inte annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 § andra stycket.*

⁴ Senaste lydelse 2010:800.

⁵ Senaste lydelse 2010:800.

10 kap.

7 §⁶

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

9 §⁷

Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första stycket för utbildning från och med årskurs 7 och, om det finns särskilda skäl, även för utbildning från och med årskurs 4. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 30 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första stycket för utbildning från och med årskurs 7 och, om det finns särskilda skäl, även för utbildning från och med årskurs 1. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 30 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

16 §⁸

Betyg ska sättas

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i alla ämnen, utom språkval, som inte har avslutats,

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i alla ämnen, utom språkval, *som eleven har fått undervisning i under ter-*

⁶ Senaste lydelse 2010:800.

⁷ Senaste lydelse 2010:800.

⁸ Senaste lydelse 2010:2022.

2. i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 9 i språkval, om ämnet inte har avslutats, *och*

3. när ett ämne har avslutats.

minen och som inte har avslutats,

2. i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 9 i språkval, om *eleven har fått undervisning i ämnet under terminen och det inte har avslutats, samt*

34 §⁹

En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 24, 25 eller 26 §.

En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 25 eller 26 § *eller 28 § andra stycket.*

Även i de fall som avses i 27 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

11 kap.

10 §¹⁰

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

⁹ Senaste lydelse 2010:800.

¹⁰ Senaste lydelse 2010:800.

19 §¹¹

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundskolans ämnen

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9, och

2. när ett ämne har avslutats.

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen och som inte har avslutats, samt

33 §¹²

En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 24 § andra stycket 2 eller 25 §.

Även i de fall som avses i 26 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 25 § eller 27 § andra stycket.

12 kap.

7 §¹³

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

¹¹ Senaste lydelse 2010:2022.

¹² Senaste lydelse 2010:800.

¹³ Senaste lydelse 2010:800.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

16 §¹⁴

Betyg ska sättas

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 10 i alla ämnen, utom språkval, som inte har avslutats,

2. i slutet av varje termin från och med årskurs 8 till och med höstterminen i årskurs 10 i språkval, om ämnet inte har avslutats, och

3. när ett ämne har avslutats.

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 10 i alla ämnen, utom språkval, *som eleven har fått undervisning i under terminen och* som inte har avslutats,

2. i slutet av varje termin från och med årskurs 8 till och med höstterminen i årskurs 10 i språkval, om *eleven har fått undervisning i ämnet under terminen och det inte har avslutats, samt*

13 kap.

7 §¹⁵

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

¹⁴ Senaste lydelse 2010:2022.

¹⁵ Senaste lydelse 2010:800.

17 §¹⁶

Betyg ska sättas i slutet av varje termin i årskurs 6.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin i årskurs 6 *i de ämnen som eleven fått undervisning i under terminen.*

15 kap.

19 §¹⁷

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har goda kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *inte någon vårdnadshavare har språket som modersmål eller om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

18 kap.

19 §¹⁸

En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har goda kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *inte någon vårdnadshavare har språket som modersmål eller om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter

¹⁶ Senaste lydelse 2010:2022.

¹⁷ Senaste lydelse 2010:800.

¹⁸ Senaste lydelse 2012:109.

får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014 i fråga om 2 kap. 1, 8 a, 10, 17 och 20 §§, 3 kap. 3 §, 9 kap. 6 och 18 §§, 10 kap. 9, 16 och 34 §§, 11 kap. 19 och 33 §§, 12 kap. 16 § samt 13 kap. 17 §. I övrigt träder lagen i kraft den 1 juli 2015.

1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

Härigenom föreskrivs i fråga om skolförordningen (2011:185)

dels att 9 kap. 26 § ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas två nya paragrafer, 8 kap. 2 och 3 §§, samt närmast före 8 kap. 2 § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 kap.

Färdighetsprov

2 §

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning får Statens skolinspektion efter ansökan besluta att en huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik får använda färdighetsprov som

- 1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp, och*
- 2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser.*

Beslutet ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

3 §

När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

9 kap.

26 §¹⁹

Statens skolinspektion får efter ansökan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov från och med årskurs 4 i de fall som avses i 25 §,

¹⁹ Senaste lydelse 2011:185.

om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning.

Efter ansökan från en huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik får Skolinspektionen, om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning, besluta att huvudmannen från och med årskurs 1 till och med årskurs 3 får använda färdighetsprov som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp, och

2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser.

Färdighetsprov får inte utgöra villkor för att en elev ska antas till eller beredas plats på utbildning i årskurs 1 vid en viss skolenhet eller i en viss elevgrupp om huvudmannen tagit emot eleven för utbildning i förskoleklassen vid samma skolenhet eller i samma elevgrupp efter att ha låtit eleven genomgå ett färdighetsprov.

Beslutet ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

Ett beslut enligt första eller andra stycket ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2014.

2 Resursfördelning

2.1 Gällande rätt och tidigare studier

Alla barns och elevers rätt till en likvärdig utbildning är en av de grundläggande byggstenarna i det svenska skolväsendet. Denna princip kommer till uttryck på olika ställen i skolans styrdokument, såväl i skollagen (2010:800) som i läroplanerna. I en av skollagens portalparagrafer anges att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 §). Av förarbetena framgår att kravet på en likvärdig utbildning innebär att alla barn och elever ska ha tillgång till en verksamhet med en så hög kvalitet att de fastställda målen för utbildningen nås, oavsett var i landet de bor eller i vilken förskola eller skola de går. Kravet på likvärdighet innebär dock inte att verksamheten ska vara likformig. Målen för verksamheten kan och bör nås på olika sätt utifrån lokala behov och förutsättningar, men kvaliteten ska vara likvärdig. I kravet på likvärdighet ligger även att hänsyn ska tas till barns och elevers olika förutsättningar och behov (se prop. 2009/10:165 s. 638).

Principen om rätten till likvärdig utbildning kommer även till uttryck i bl.a. 1 kap. 4 § andra stycket skollagen. Där stadgas att det i utbildningen ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I förarbetena till paragrafen anges att avsikten med dessa formuleringar är att uppmärksamma det ansvar huvudmän och profession har för att vid resursfördelning, organisation och val av metoder och arbetsätt anpassa verksamheten till barns och elevers skilda förutsättningar och behov (se prop. 2009/10:165 s. 221 f.).

Att kravet på likvärdighet i utbildningen innebär att resurser ska fördelas efter barns och elevers olika förutsättningar och behov kommer även till uttryck i läroplanerna. I t.ex. läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet anges att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika samt att hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov (se bilagan till förordningen [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr 11], avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning). I läroplanen för förskolan anges på motsvarande sätt att omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska präglar arbetet i förskolan och att hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Vidare anges att detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika (se bilagan till förordningen

[SKOLFS 1998:16] om läroplan för förskolan [Lpfö 98], avsnitt 1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Saklighet och allsidighet).

För bidrag till fristående verksamheter finns ett separat regelverk som bygger på likabehandlingsprincipen och av vilket följer att riktade tillskott som kommuner gör t.ex. till sina egna skolor i socioekonomiskt utsatta områden även ska komma fristående verksamheter till del (se prop. 2008/09:171 s. 31). Bidraget till enskilda huvudmän består av ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp. Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna verksamheten (se t.ex. 10 kap. 37–39 §§ skollagen).

Sedan början av 1990-talet är det i första hand kommunerna som är huvudmän för skolverksamheten och har det primära och direkta ansvaret för att målen i styrdokumentet uppnås. I samband med att kommunerna fick huvudmannaskapet infördes också ett mål- och resultatorienterat styrsystem i stället för den mer detaljerade och direkta statliga regelstyrning som tidigare funnits. Mål- och resultatstyrningen innebär bl.a. att de regler som staten utfärdar i stor utsträckning ska utgöra vida ramar för huvudmännen och att den närmare utformningen av verksamheten ska ske efter lokala förutsättningar och behov.

Huvudmännens ansvar för att utbildningen genomförs enligt bestämmelserna i skollagen, föreskrifterna i läroplanerna och övriga skolförfattningar kommer till uttryck i 2 kap. 8 § skollagen. Detta innebär att varje huvudman har ett ansvar för att principen om en likvärdig utbildning upprätthålls i verksamheten i enlighet med de ovan nämnda bestämmelserna i skollagen och läroplanerna. I detta ansvar ingår att huvudmännen ska se till att resurser fördelas efter barns och elevers olika förutsättningar och behov.

Att även rektorer och förskolechefer, inom sina givna ramar, har ett ansvar för att principen om en likvärdig utbildning upprätthålls uttrycks också i läroplanerna. I Lgr 11 anges att rektorn har ett särskilt ansvar för att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör (se avsnitt 2.8 Rektorns ansvar). I Lpfö 98 anges att förskolechefen har ett särskilt ansvar för att verksamheten utformas så att barn får det särskilda stöd och den hjälp och de utmaningar de behöver (se avsnitt 2.7 Förskolechefens ansvar).

I internationell jämförelse har den svenska skolan länge ansetts ha en hög grad av likvärdighet inte minst genom att uppvisa små resultatskillnader mellan skolor, jämfört med andra länder. Flera internationella undersökningar, som främst bygger på resultaten från de så kallade PISA-studierna, tyder dock på ökade skillnader i resultat mellan skolor och mellan elever beroende på socioekonomisk bakgrund (se bl.a. OECD, *Are countries moving towards more equitable education systems?*, PISA

in focus, nr 25, OECD Publishing, 2013). I rapporten 20 år med förändringar i skolan – Vad har hänt med likvärdigheten bekräftas dock inte slutsatsen att familjebakgrundens betydelse för elevernas resultat har fått större betydelse för resultaten i Sverige. I rapporten anges att en tänkbar förklaring till att studier baserade på PISA-data uppvisar en uppgång i familjebakgrundens betydelse kan vara att informationen i PISA bygger på egenrapporterade uppgifter från elever för att beskriva familjebakgrunden. Åtgärder för att öka likvärdigheten kan dock enligt vad som anges i rapporten motiveras med att en hög andel elever i grundskolan når upp till målen för godkänt och att måluppfyllelsen varierar med elevernas bakgrund (se Böhlmark och Holmlund, 20 år med förändringar i skolan: Vad har hänt med likvärdigheten?, SNS, 2011).

Statens skolverk har i två rapporter från senare år (Skolverket, Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?, rapport 330, 2009 och Skolverket, Resursfördelning till grundskolan – rektorers perspektiv, rapport 365, 2011) granskat hur kommunerna fördelar resurser till skolor. I rapporterna konstaterar Skolverket att många kommuner i varierande utsträckning fördelar resurser efter barns och elevers olika förutsättningar och behov. Enligt Skolverket finns anledning att ifrågasätta om differentieringen av resurser mellan skolor och förskolor är tillräcklig.

Utifrån resultaten i Skolverkets rapporter gav regeringen i oktober 2012 verket i uppdrag att utföra en fördjupad studie av resursfördelningen i områden präglade av socioekonomisk segregation (U2012/5830/S). Uppdraget redovisades till Utbildningsdepartementet den 1 september 2013. Sammanfattningsvis framgår av rapporten att det inte tycks vara elevers behov som styr resurstilldelningen till skolektorn i kommunen. Snarare är det strukturella faktorer som har betydelse för kostnaderna i kommunerna. Även dessa faktorer förklarar dock endast i begränsad omfattning skillnader i kostnader mellan kommuner. Samtidigt finns det ett kompensatoriskt inslag i resursfördelningen. Detta inslag har ökat över tid, men det är fortfarande en låg andel av resurserna som fördelas efter förutsättningar och behov (Skolverket, Kommunernas resursfördelning till grundskolor, rapport 391, 2013).

2.2 Förslag om resursfördelning efter förutsättningar och behov

Förslag: I skollagen ska det förtydligas att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Det ska också förtydligas i lagen att även rektorn och förskolechefen, inom sina givna ramar, har ansvar för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Skälen för förslagen

Rätten till en likvärdig utbildning för alla barn och elever är en av de viktigaste grundprinciperna i det svenska utbildningsväsendet. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Att resurser viktas och fördelas utifrån barns och elevers olika förutsättningar och behov är ett mycket viktigt instrument för att kunna uppnå likvärdighet i utbildningen. Det är också en viktig förutsättning för att eleverna ska nå utbildningens mål.

Alla huvudmän inom skolväsendet har redan i dag ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med ovan nämnda reglering om barns och elevers rätt till en likvärdig utbildning (2 kap. 8 § skollagen). Detta ansvar innebär också att huvudmännen inom ramen för tilldelade resurser ska se till att fördela resurserna efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Kommunerna har ett övergripande och genomgående ansvar för resursfördelning som inte andra huvudmän har. Kommunerna fördelar nämligen resurser dels till sina egna förskole- och skolenheter dels till andra huvudmän enligt särskilda bestämmelser om bidrag till fristående verksamheter, interkommunal ersättning eller ersättning till statliga skolor.

I flera av de rapporter som nämnts i avsnitt 2.1 finns slutsatser som ger anledning att göra förtydliganden i regelverket om att resurser ska fördelas efter förutsättningar och behov hos eleverna.

I syfte att skapa bättre förutsättningar för att säkerställa en hög likvärdighet föreslås därför att skollagen förtydligas så att det klart framgår att kommuner har ett ansvar för att fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barns och elevers olika förutsättningar och behov. Skälet härför är att kommunerna har ett övergripande och genomgående ansvar för resursfördelning inom skolväsendet som andra huvudmän inte har. Givetvis ska dock även andra huvudmän inom ramen för de resurser de tilldelas genom föreskrifter, anslag och andra beslut fördela resurser utifrån barns och elevers olika förutsättningar och behov. Detta följer av varje huvudmans ansvar för utbildningen enligt 2 kap. 8 § skollagen.

Resursfördelningen ska generellt utgå från barns och elevers olika förutsättningar och behov och får inte vara beroende av att eleven har fått någon form av diagnos. Den får heller inte vara beroende av vilken huvudman som driver skolan. Det är viktigt att de avvägningar som görs inför beslut om resursfördelningen sker på ett transparent och förutsägbart sätt. Detta utgör en garanti för att fördelningen inte sker godtyckligt.

Det är inte tillräckligt att resurser fördelas efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov mellan skolenheter respektive förskoleenheter. Det krävs också att resursfördelningen inom skolenheter och förskoleenheter anpassas efter barnens och elevernas förutsättningar och behov. Det föreslås därför ett förtydligande av att rektorer och förskolechefer ansvarar för att i sin tur fördela resurserna inom sina skolenheter respektive förskoleenheter efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. I skolan bör särskild hänsyn tas till att ge eleverna förutsättningar att nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Som nämnts ovan har rektorn ett särskilt ansvar för att resursfördelning och stödåtgärder anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. Förskolechefen har ett särskilt ansvar för att verksamheten utformas så att barn får det särskilda stöd och den hjälp och de utmaningar de behöver.

Genom förslagen får också Statens skolinspektion ett tydligt lagstöd för att rikta sin tillsyn även mot detta område. Förslagen innebär förtydliganden av de bestämmelser som redan finns på området i skollagen och läroplanerna och är inte avsedda att vara någon ambitionshöjning eller något steg mot en ändrad ansvarsfördelning.

Förslaget om en ny bestämmelse om kommunernas resursfördelning avser kommuners fördelning av resurser till såväl sina egna verksamheter som till enskilda huvudmän. När det gäller fördelningen av resurser till enskilda huvudmän utgör förslaget ett förtydligande av den likabehandlingsprincip som följer av reglerna om bidrag till fristående skolor. Den del av bidraget som består av grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna skolan.

Förslagen avser hela skolväsendet, det vill säga såväl förskolan, förskoleklassen och grundskolan som övriga skolformer. Vad gäller förskolan bör det noteras att kravet på en likvärdig utbildning historiskt sett är kopplat till skolan. Genom den nya skollagen är dock förskolan en skolform och därmed en del av skolväsendet. Även på andra sätt är förskolans regelverk numer mycket mer likt skolans än tidigare. Kravet på likvärdig utbildning gäller fullt ut även i förskolan, givetvis i förhållande till förskolans uppdrag enligt styrdokumentet. Utifrån dessa utgångspunkter faller det sig naturligt att förslagen ska omfatta även förskolan.

3 Lärare i fritidshem och förskollärare i förskolor med waldorfpedagogisk inriktning

3.1 Gällande rätt och aktuella förändringar

Enligt huvudregeln i skollagen (2010:800) får endast legitimerade lärare eller förskollärare med en viss behörighet bedriva undervisning i skolväsendet (2 kap. 13 §). Vidare får i huvudsak endast legitimerade lärare eller förskollärare anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 §). I skollagen föreskrivs även att legitimerade lärare och förskollärare har ansvar för den undervisning de bedriver (2 kap. 15 §).

Lärare i vissa fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning har undantagits från kraven på legitimation och behörighet (2 kap. 17 § första stycket 2). Med särskild pedagogisk inriktning avses, enligt föreskrifter i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, waldorfpedagogisk inriktning (1 kap. 4 §).

Lärare i fristående skolor med waldorfpedagogisk inriktning är således undantagna från kravet att den som ska bedriva viss undervisning ska vara legitimerad och behörig för undervisningen. Trots att dessa lärare saknar legitimation har de ansvar för den undervisning de bedriver och får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Waldorfskolofederationen och Waldorfläraryhögskolan har framfört att det finns ett behov av att göra motsvarande undantag från kraven på legitimation och behörighet för lärare och förskollärare i fritidshem respektive förskolor med waldorfpedagogisk inriktning. Det har gjorts gällande att regelverket medför svårigheter för verksamheterna att rekrytera personal med efterfrågad kompetens.

Regeringen har föreslagit att den som har svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande ska få bedriva och ansvara för undervisning i fritidshemmet, trots att han eller hon inte är legitimerad och behörig för undervisningen (se prop. 2012/13:187 s. 31). Förslaget innebär att sådana personer även ska få anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. De utbildningar i waldorfpedagogik som finns i Sverige är inte högskoleutbildningar. Förslaget innebär därför inte att lärare med sådan utbildning kommer att få leda och ansvara för undervisningen i fritidshem.

3.2 Förslag om undantag från kraven på legitimation och viss utbildning

Förslag: Förskollärare som inte har legitimation och som inte är behöriga för undervisningen ska trots det få bedriva undervisning i fristående förskolor med waldorfpedagogisk inriktning. Lärare i fritidshem med enskild huvudman ska, om verksamheten har waldorfpedagogisk inriktning, undantas från det krav på viss utbildning som enligt förslagen i regeringens proposition Vissa skolfrågor (prop. 2012/13:187) ska gälla för att lärare som saknar legitimation och behörighet ska få bedriva undervisning i fritidshem. De lärare i fritidshem som ska undantas från kravet på viss utbildning och de förskollärare som ska undantas från kravet på legitimation och behörighet ska ha ansvar för den undervisning de bedriver. De ska få anställas som lärare respektive förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Skälen för förslagen

Det framstår som rimligt att lärare i fritidshem och förskollärare i förskolor med enskild huvudman och waldorfpedagogisk inriktning undantas från kravet på legitimation och behörighet på motsvarande sätt som t.ex. lärare i fristående grundskolor med sådan inriktning.

Vad gäller fritidshem bör detta säkerställas genom att lärare i fritidshem med enskild huvudman och waldorfpedagogisk inriktning undantas från det krav på viss utbildning som, i propositionen Vissa skolfrågor (prop. 2012/13:187), föreslagits för att lärare i fritidshemmet ska få undervisa trots att de inte uppfyller kravet på legitimation och behörighet. Förslaget lämnas under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med vad som föreslås i propositionen.

För förskolans del föreslås att nya bestämmelser om undantag från kravet på legitimation och behörighet ska föras in i de paragrafer i skollagen som anger när den som inte är legitimerad och behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen och vem som får anställas som förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 17 och 20 §§).

4 Skolans kompensatoriska uppdrag avseende elever med funktionsnedsättning

4.1 Gällande rätt

Barns och elevers rätt att utifrån sina egna förutsättningar utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål har stärkts genom den nya skollagen (2010:800). I en av lagens portalparagrafer anges att i utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § andra stycket).

I det kapitel i skollagen som handlar om barns och elevers utveckling mot målen finns också en bestämmelse på detta område. Där anges att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 3 §).

Härutöver har rätten till särskilt stöd stärkts. Det anges uttryckligen att elever som har behov av särskilt stöd för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås har rätt till sådant stöd (3 kap. 6–12 §§). Vidare har det blivit möjligt att överklaga beslut om åtgärdsprogram, beslut om särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt samt beslut om anpassad studiegång (28 kap. 16 §).

4.2 Förslag avseende stöd för barn och elever med funktionsnedsättning

Förslag: Det ska förtydligas i skollagen att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att nå kunskapskraven ska ges stöd i syfte att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen.

Skälen för förslaget

Som framgått av avsnitt 4.1 är ett bärande syfte med den nya skollagen att stärka alla elevers rätt att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Organisationer som bevakar intressen för elever med funktionsnedsättning har uttryckt oro för att lagen skulle kunna innebära att skolans skyldighet att hjälpa elever i behov av särskilt stöd i första hand begränsades till nivån för godkända betyg. Enligt denna uppfattning skulle den nya skollagen kunna tillåta att skolor tog bort stöd för elever när de nått de kunskapskrav som minst ska uppnås, dvs. godkäntnivån i de årskurser där betyg sätts. Detta skulle i så fall särskilt

kunna drabba elever som behöver hjälpmedel på grund av någon form av funktionsnedsättning.

Rätten till särskilt stöd är visserligen kopplad till de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detta innebär dock inte att skolans ansvar för att hjälpa eleverna slutar om de nått kraven för betyget E (godkänt). Av lagen framgår att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål (3 kap. 3 §). Detta innebär att skolan har ett ansvar för att ge alla elever hjälp och stöd så att de kan utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.

Att rätten till särskilt stöd kan gälla även när elever nått nivån för godkänt framhålls i kommentaren till Statens skolverks allmänna råd (SKOLFS 2013:8) om arbete med åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd. Där anges följande i anslutning till råd om att genomföra, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram (se Skolverket, Arbete med åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd, Skolverkets allmänna råd, 2013, s. 42).

Av skollagens bestämmelser följer att det särskilda stödet emellertid inte alltid ska dras in så fort eleven har uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås. Eleven kan i vissa fall ha ett fortsatt behov av särskilt stöd. Det kan handla om en elev med dyslexi, hörselnedsättning eller koncentrationssvårigheter som utan det särskilda stödet skulle riskera att inte kunna nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. I dessa fall avslutas inte åtgärdsprogrammet utan i stället utarbetas ett nytt åtgärdsprogram.

Skolans uppdrag går dock längre än så och skolan har ett ansvar enligt skollagen för att ge alla elever ledning och stimulans så att de kan utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 §). En strävan ska vidare vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 §). Alla barns och elevers rätt att få utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar och skolans kompensatoriska uppdrag är således grundläggande principer i skollagen. Det finns därmed inte något utrymme i skollagen för skolor att bara hjälpa elever upp till nivån för godkänt. Skolor får inte ta bort hjälpmedel eller annat stöd för elever med funktionsnedsättning bara för att de nått de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolorna förfogar dock friare över formerna för stöd och stimulans till eleverna när det inte är fråga om särskilt stöd.

Elever med olika typer av funktionsnedsättning är en utsatt grupp. Stödet till elever med funktionsnedsättning har ofta karaktären av hjälpmedel. Det kan bl.a. handla om syn- och hörselhjälpmedel men även om tekniska hjälpmedel för t.ex. elever som har dyslexi. Dessa hjälpmedel är förhållandevis kostsamma. Mot denna bakgrund kan det finnas risk för att en skola med ansträngd ekonomi överväger att dra ned

på denna typ av stöd, vilket i så fall kan försämra dessa elevers möjligheter att få en bra utbildning. Det finns därför skäl att göra ett förtydligande i skollagen avseende rätten till stöd för elever med funktionsnedsättning.

Elever med funktionsnedsättning har ofta ett sämre utgångsläge än andra elever och kan behöva kontinuerliga stödinsatser för att få jämförbara förutsättningar som elever utan funktionsnedsättning att nå utbildningens mål. Ett viktigt syfte med det stöd som ges till elever med funktionsnedsättning måste därför vara att så långt som möjligt motverka de negativa konsekvenser som funktionsnedsättningen medför, när det handlar om förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.

Skollagen är redan uppbyggd så att alla elever ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Det ligger i skolans uppdrag att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar. Med hänsyn till det kontinuerliga stödbehov som elever med funktionsnedsättning har och de stora konsekvenser som det kan ha för dessa elever om de inte får det stöd de har rätt till, bör skollagen förtydligas på detta område. Detta bör ske på så sätt att det uttryckligen anges i skollagen att syftet med stöd till elever med funktionsnedsättning ska vara att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen. Socialstyrelsen har definierat funktionsnedsättning som en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga (se prop. 2009/10:165 s. 334). Förslaget omfattar därför såväl fysiska funktionsnedsättningar som syn- och hörselnedsättningar och rörelsehinder som t.ex. nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi.

Det bör framhållas att elevens rätt till stöd enligt skollagen ska bedömas utifrån elevens stödbehov oberoende av om eleven har en diagnos eller inte. Det är elevens förutsättningar och behov som ska stå i centrum vid bedömningen.

5 Färdighetsprov i musik från och med förskoleklassen

5.1 Gällande rätt

Innan den nya skollagen (2010:800) och skolförordningen (2011:185) började gälla fanns i förordningen (1996:1206) om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet bestämmelser där det angavs att hänsyn till färdighetsprov fick tas vid antagning till utbildning som kräver att den sökande har speciella färdigheter i musik och dans. Tester och prov var alltså tillåtna i musik och dans vid antagning till fristående förskoleklass och fristående skolor. För grundskolor med offentlig huvudman fanns ingen motsvarande reglering. Enligt praxis på området fanns det dock ett visst utrymme för att använda färdighetsprov i bl.a. ämnena musik samt idrott och hälsa vid antagning till sådana skolor.

I skollagen är utgångspunkten att det inte är tillåtet med tester och prov som urvalsinstrument. För såväl förskoleklassen som grundskolan gäller att tester och prov inte får utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får heller inte utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör. För förskoleklassen och årskurs 1–3 i grundskolan är förbudet absolut (9 kap. 6 § och 10 kap. 9 §). För utbildning från och med årskurs 7 och, om det finns särskilda skäl, årskurs 4 finns däremot ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter som innebär undantag från förbudet mot tester och prov för antagning, urval och fortsatt utbildning (10 kap. 9 § andra stycket).

I förarbetena till skollagen framhöll regeringen att färdighetsprov kan fylla en viktig funktion i samband med antagning och urval till utbildningar som kräver särskilda färdigheter. Där uttalades vidare att ett syfte med sådana tester är att bedöma möjligheten för en elev att följa en utbildning som erbjuds inom ramen för en viss profil. Det kan inte anses ligga i en elevs intresse att påbörja en utbildning för att sedan efter ett tag upptäcka att hon eller han saknar förutsättningar för att kunna slutföra den. Ett annat syfte är att göra ett urval av elever när antalet sökande överstiger antalet platser (se prop. 2009/10:165 s. 371).

I skolförordningen anges att en huvudman som anordnar utbildning i grundskolan som kräver att eleven har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd får använda färdighetsprov för antagning, urval och fortsatt utbildning från och med årskurs 7 (9 kap. 25 §). Om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning får Statens skolinspektion besluta att en sådan huvudman får använda färdighetsprov redan från och med årskurs 4 (9 kap. 26 §). Regleringen gäller både kommunala och enskilda huvudmän.

5.2 Förslag om färdighetsprov som urvalsinstrument till förskoleklassen och årskurs 1–3 i grundskolan

Förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter som, om det finns särskilda skäl, möjliggör användande av färdighetstester och antagningsprov för utbildning i förskoleklassen samt i årskurs 1–3 i grundskolan och som innebär att elevers rätt till placering vid en skolenhet nära hemmet får åsidosättas.

I skolförordningen ska det införas bestämmelser som innebär att det blir möjligt för huvudmän att låta tester och prov utgöra villkor för antagning och urval till eller inom en skolenhet från och med förskoleklassen. Tester och prov ska dock inte före årskurs 4 i grundskolan få utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör. Vidare ska elever som tagits in i förskoleklassen efter att ha genomgått ett färdighetsprov inte få testas på nytt inför årskurs 1.

Användandet av tester och prov före årskurs 4 ska begränsas till utbildningar som kräver särskilda färdigheter i musik. I likhet med vad som gäller från och med årskurs 4 ska det krävas särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att tester och prov ska tillåtas. En huvudman som vill använda färdighetsprov ska ansöka om detta hos Statens skolinspektion.

Skälen för förslagen

Tidigare var tester och prov tillåtna i musik och dans vid fristående förskoleklass och fristående skolor. Enligt praxis på området fanns det även ett visst utrymme för att använda färdighetsprov i bl.a. musik samt idrott och hälsa inom grundskola med offentlig huvudman.

Dagens regler är huvudmannaneutrala och ger inte möjlighet till färdighetsprov före årskurs 4. Under den tid som reglerna har gällt har det visat sig att det finns verksamheter där man upplever ett behov av att använda färdighetsprov redan från och med antagningen till förskoleklassen. Utifrån de syften som anges i förarbetena till skollagen kan det finnas situationer då färdighetsprov framstår som motiverade redan vid antagning till förskoleklassen. Det är därför rimligt att möjligheten att använda färdighetsprov nu i begränsad omfattning utökas till att omfatta förskoleklassen och årskurs 1–3 i grundskolan. Här föreslås därför att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter som innebär att undantag görs från förbudet mot att använda tester och prov som villkor för bl.a. antagning och grund för urval till förskoleklassen och årskurs 1–3 i grundskolan. Föreskrifterna ska få innebära att en annan elevs rätt till skolplacering nära hemmet åsidosätts. Vidare ska det krävas särskilda skäl för att få använda prov i förskoleklassen och i årskurs 1–3. Detta motsvarar vad som gäller för använd-

andet av färdighetsprov som urvalsinstrument från och med årskurs 4 till och med årskurs 6.

Särskilda skäl kan, enligt förarbetena till det bemyndigande som ger möjlighet att meddela föreskrifter som tillåter tester och prov från och med årskurs 4, t.ex. vara att det gäller en sedan länge pågående verksamhet och att färdighetstesterna avser sådant som var förenligt med praxis när 1985 års skollag gällde (jfr prop. 2009/10:165 s. 372). Det bör emellertid också kunna handla om nya utbildningar där undervisningen i t.ex. musik är avsedd att hålla en särskilt hög nivå och där det redan i förskoleklassen eller i grundskolans lägre årskurser ställs särskilda krav på elevens musikalitet för att eleven ska kunna följa utbildningen och göra de musikaliska framsteg som krävs för att målen för utbildningen ska nås. I sådana fall bör färdighetsprov i begränsad omfattning få användas om de behövs för urval, dvs. när det är fler sökande än antalet platser, eller för att försäkra sig om att eleven har förutsättningar att följa utbildningen.

Enligt skollagen ska färdighetstester användas restriktivt. Restriktivitet bör naturligtvis också präglare regleringen på förordningsnivå när möjligheten att använda tester nu föreslås omfatta även förskoleklassen och grundskolans lägre årskurser. Möjligheten att använda färdighetstester från och med förskoleklassen bör därför, i skolförordningen, begränsas till utbildningar som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik. Det bör också krävas särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att huvudmannen ska få anordna färdighetsprov inom sådan utbildning. Begränsningen till fall där det föreligger särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning gäller redan för användandet av tester från och med årskurs 4 till och med årskurs 6.

I likhet med vad som gäller från och med årskurs 4 bör färdighetsprov inom förskoleklassen och årskurs 1–3 få användas i musik som villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp och som grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp, när det finns fler sökande än platser. Med hänsyn till att förslagen avser elever i de lägsta årskurserna och i förskoleklassen bör färdighetsprov däremot inte få användas som grund för urval till fortsatt utbildning, vare sig i förskoleklassen eller i årskurs 1–3. I de fall där elever antagits till förskoleklassen genom färdighetsprov bör färdighetsprov heller inte få användas som urvalsinstrument till årskurs 1 vid samma skolenhet.

För grundskolans del gäller redan att ingen annan urvalsgrund får tillämpas när färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet (9 kap. 27 § skolförordningen). Samma sak föreslås gälla för förskoleklassen.

Förslagen innebär att det blir möjligt att använda färdighetsprov för att fylla reservplatser såväl i förskoleklassen som i årskurs 1–3, t.ex. när en elev slutar vid skolenheten eller lämnar en profilklass.

I likhet med vad som gäller för färdighetsprov från och med årskurs 4 bör det i de fall som avses i förslaget krävas ansökan från huvudmannen och godkännande av Skolinspektionen.

6 Modersmålsundervisning för barn som tillhör någon av de nationella minoriteterna

6.1 Historik och gällande rätt

I december 1999 erkände riksdagen samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar som nationella minoriteter och gruppernas språk erkändes som nationella minoritetsspråk. I samband med detta infördes även minoritetspolitik som ett nytt politikområde. Målet för den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och att stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska (7 § språklagen [2009:600]). Sverige har även anslutit sig till flera internationella konventioner på området; den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, båda från Europarådet, samt FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Modersmålsundervisning i skolan har central betydelse för att förverkliga målen för den svenska minoritetspolitiken och för att uppfylla vårt lands åtaganden enligt de ovan nämnda internationella konventionerna. De generella reglerna om modersmålsundervisning i den svenska skolan har dock inte fullt ut varit anpassade till den situation som de nationella minoriteterna befinner sig i. Det har inneburit att barn som tillhör de nationella minoriteterna inte fått tillgång till modersmålsundervisning i den utsträckning som behövts för att ligga i linje med minoritetspolitiken.

Sedan 1999 har flera ändringar genomförts i reglerna om modersmålsundervisning i syfte att stärka rättigheterna för de nationella minoriteterna och att anpassa regelverket efter deras situation och behov. Kravet på att minst fem elever ska begära modersmålsundervisning för att huvudmannen ska vara skyldig att anordna sådan har tagits bort för alla de nationella minoritetsspråken. Även kravet på att ett språk ska vara ett dagligt umgängesspråk i hemmet har tagits bort avseende dessa språk. Detta innebär att de krav som nu kvarstår för att en elev som hör till någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i de obligatoriska skolformerna är att en vårdnadshavare har språket som modersmål och att eleven har grundläggande kunskaper i språket (10 kap. 7 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § skollagen [2010:800]). För rätt till modersmålsundervisning i ett minoritetsspråk i gymnasie- och gymnasiesärskolan krävs enligt skollagen förutom att en vårdnadshavare har språket som modersmål även att eleven har goda kunskaper i språket (15 kap. 19 § och 18 kap. 19 § skollagen).

6.2 Förslag om borttagande av kraven för tillgång till modersmålsundervisning

Förslag: Kraven på att en vårdnadshavare har språket som modersmål samt att eleven har grundläggande kunskaper i språket ska inte längre gälla som förutsättning för rätt till modersmålsundervisning för elever som hör till någon av de nationella minoriteterna. Ändringen avser skolformerna grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska kravet på att en vårdnadshavare har det aktuella språket som modersmål inte längre gälla som förutsättning för rätt till modersmålsundervisning för elever som hör till någon av de nationella minoriteterna.

Skälen för förslagen

På senare tid har flera förändringar gjorts i de generella reglerna om modersmålsundervisning för att utöka rätten till sådan undervisning för barn som tillhör de nationella minoriteterna. För att syftet med minoritetspolitiken ska kunna uppnås är dock ytterligare förändringar nödvändiga.

Modersmålsundervisning har bredare syfte och funktion för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna än för andra barn. För dem som tillhör de nationella minoriteterna syftar modersmålsundervisning nämligen inte enbart till att bevara och utveckla ett språk, utan också till att ge möjligheter att återerövra ett språk som gått förlorat i föräldragenerationen eller ännu tidigare.

Många barn och unga som hör till någon av de nationella minoriteterna har inte grundläggande kunskaper i sitt minoritetsspråk. Det kan bl.a. bero på att vårdnadshavarna inte har kunskaper i språket. Saknar vårdnadshavarna kunskaper i språket och finns det inte någon annan i barnets närhet som talar språket är det mycket svårt för barnet att tillägna sig grundläggande kunskaper i språket. För dessa barn handlar det alltså i första hand om att få möjlighet att återerövra språket. Här föreslås därför att kraven på att eleven ska ha grundläggande kunskaper i språket inte längre ska gälla i de obligatoriska skolformerna som förutsättning för rätt till modersmålsundervisning för elever som hör till någon av de nationella minoriteterna. För att sloandet av kraven inte ska bli verkningslöst föreslås även att kraven på att en vårdnadshavare ska ha minoritetsspråket som sitt modersmål tas bort. Att ovan nämnda krav tas bort är en viktig förutsättning för att ge fler elever som hör till de nationella minoriteterna tillgång till modersmålsundervisning. Förslaget innebär att deras rätt till modersmålsundervisning stärks.

För att en elev, som har studerat ett minoritetsspråk i någon av de obligatoriska skolformerna och som inte har någon vårdnadshavare som har språket som sitt modersmål, inte ska vara utestängd från att fortsätta

sina studier i detta språk i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan föreslås att kravet på att en av vårdnadshavarna ska ha språket som sitt modersmål inte längre ska gälla som förutsättning för att eleven ska få tillgång till modersmålsundervisning i dessa skolformer. För rätt till modersmålsundervisning i ett minoritetsspråk i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan kommer dock fortfarande att krävas att eleven har goda kunskaper i språket (15 kap. 19 § och 18 kap. 19 § skollagen).

De föreslagna ändringarna innebär att rätten till modersmålsundervisning stärks för elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna, både i de obligatoriska skolformerna och i gymnasie- och gymnasiesärskolan. Detta är centralt för att förverkliga målen för minoritetspolitiken.

7 Betygssättning i ämnen som inte har avslutats

7.1 Gällande rätt och ett tolkningsproblem

För samtliga obligatoriska skolformer finns bestämmelser i skollagen (2010:800) enligt vilka man i slutet av vissa terminer ska sätta betyg i ämnen som inte har avslutats. För grundskolans del föreskrivs att betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i alla ämnen som inte har avslutats, utom språkval (10 kap. 16 § 1). Vidare anges att betyg i språkval ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 9 om ämnet inte har avslutats (10 kap. 16 § 2). I princip motsvarande bestämmelser finns för övriga obligatoriska skolformer (11 kap. 19 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 §).

Statens skolverk och Statens skolinspektion har uppmärksammat att utformningen av de bestämmelser som gäller för grundskolan orsakar tolkningsproblem och skapar svårigheter i betygssättningen på skolorna. Problemet består i att uttrycken "ska sättas i slutet av varje termin" och "alla ämnen" tolkats som att betyg ska sättas i ett ämne även om eleven inte har undervisats i ämnet. I en skrivelse till Utbildningsdepartementet har Skolverket därför framhållit behovet av ett förtydligande i skollagen (U2012/1323/S).

7.2 Förslag till ändringar i bestämmelserna om betygssättning

Förslag: Det ska förtydligas i skollagen att betyg i ämnen som inte har avslutats ska sättas i slutet av terminen om eleven fått undervisning i ämnet. Det innebär att betyg inte ska sättas i ämnen som eleven inte fått undervisning i, t.ex. på grund av att det inte ges undervisning i ett ämne under alla terminer eller på grund av att eleven har anpassad studiegång. Förtydliganden ska göras i reglerna om betygssättning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

Skälen för förslagen

I en av de paragrafer som rör betygssättning i grundskolan anges, som nämnts i föregående avsnitt, att betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i alla ämnen som inte har avslutats, utom språkval (10 kap. 16 § 1). Ordet "alla" infördes i den aktuella paragrafens första punkt i samband med att riksdagen fattade beslut om att betyg i grundskolan ska sättas från och med årskurs 6 i alla ämnen utom språkval. Samtidigt infördes en ny andra punkt i paragrafen där det särskilt anges när betygssättning ska ske i språkval. I princip motsvarande ändringar gjordes vid samma tillfälle i en av de paragrafer som rör betygssättning i specialskolan (12 kap. 16 §).

Av förarbetena kan utläsas att avsikten med införandet av ordet "alla" inte var att betyg ska sättas oavsett om en elev erbjudits undervisning i ett ämne eller inte, utan ordet synes i stället vara till för att tydliggöra att huvudregeln om betygssättning från och med årskurs 6 för grundskolans del och årskurs 7 för specialskolan ska gälla för alla ämnen utom språkval. Något stöd i förarbetena för att lagstiftarens intentioner var att betyg ska sättas även i de ämnen eleven inte fått undervisning i går inte att finna (jfr prop. 2009/10:219 och bet. 2010/11:UbU3). Detta skulle också vara oförenligt med flera av de principer och regler som finns i skolförfattningarna. Huvudmän har stor frihet att själva organisera sin verksamhet inom ramen för den garanterade undervisningstiden samt timplanens och läroplanens krav (jfr 9 kap. 4 § skolförordningen [2011:185]). Det kan innebära att eleven inte får undervisning i alla ämnen en viss termin eller årskurs. Ett krav på att betyg ska sättas även i ämnen som eleven inte fått undervisning i skulle innebära ett ingrepp i friheten att organisera verksamheten. Att en lärare ska bedöma en elevs kunskaper i ett ämne trots att det saknas underlag för bedömningen är i sak orimligt.

Med hänsyn till att det visat sig att den ovan nämnda paragrafen om betygssättning i grundskolan gett upphov till tolkningssvårigheter vid skolorna framstår det som befogat att göra ett förtydligande av vad som gäller på området. Här föreslås därför att det särskilt anges i den aktuella paragrafen att betyg i ett ämne som inte har avslutats ska sättas i slutet av en termin om eleven har fått undervisning i ämnet under den aktuella terminen. Det ska också klart framgå av paragrafen att detta även gäller språkval. En skola som inte ger undervisning i ett ämne under en viss termin ska således inte sätta betyg i ämnet i slutet av den terminen. Det kan t.ex. handla om ämnet hem- och konsumentkunskap, som elever ofta inte får undervisning i under alla årskurser. Motsvarande förtydliganden föreslås i de bestämmelser i skollagen som rör tidpunkten för betygssättning i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

Anpassad studiegång får innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (3 kap. 12 §). Det innebär att det kan förekomma att elever med anpassad studiegång inte får undervisning i vissa ämnen. De föreslagna förtydligandena innebär att betyg inte ska sättas i ämnen som en elev med anpassad studiegång inte haft undervisning i.

8 Justering av vissa bestämmelser om interkommunal ersättning

8.1 Gällande rätt – en analys

Hänvisningarna i 10 kap. 34 § skollagen

Föreskrifter om interkommunal ersättning vid mottagande i grundskolan finns samlade i 10 kap. 34 § skollagen (2010:800). I paragrafens första stycke anges att en kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 24, 25 eller 26 §.

I 24 § anges att hemkommunen, om det finns särskilda skäl, får komma överens med en annan kommun om att denna i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för. Hänvisningen i 10 kap. 34 § första stycket till 24 § innebär således att det i skollagen föreskrivs att elevens hemkommun ska ersätta den mottagande kommunens kostnader när en hemkommun kommer överens med en annan kommun om att denna ska ta emot en elev i sin grundskola. I 1985 års skollag (1985:1100) fanns inga bestämmelser om hur ersättningen skulle bestämmas i dessa fall, utan det var upp till kommunerna att komma överens om vilken ersättning som skulle lämnas. Den förändring som hänvisningen till 24 § innebär kommenteras inte på något ställe i förarbetena till skollagen (se prop. 2009/10:165 och bet. 2009/10:UbU21).

Det är sannolikt att hänvisningen till 24 § tillkommit av misstag och att en hänvisning i stället skulle ha gjorts till 28 § andra stycket.

I 10 kap. 28 § första stycket skollagen anges att en elev som har tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändrats under läsåret. I paragrafens andra stycke anges att om det för eleven återstår endast en årskurs, har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen. Paragrafen motsvarar 4 kap. 9 § första stycket i 1985 års skollag.

I 1985 års skollag angavs beträffande interkommunal ersättning i dessa fall att den mottagande kommunen hade rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun, när eleven utnyttjade sin rätt att gå kvar sista årskursen. I förarbetena till den skollag som trädde i kraft den 1 augusti 2010 uttalas att föreskrifter om interkommunal ersättning i den situation som avses i 10 kap. 28 § andra stycket, dvs. när en elev utnyttjar sin rätt att även gå kvar sista årskursen, finns i 34 § första stycket (se prop. 2009/10:165 s. 738). Där finns dock

inte någon hänvisning till 28 § andra stycket och det finns heller inte några andra bestämmelser i skollagen som reglerar hur ersättning ska bestämmas i dessa fall.

Det som nämnts ovan talar starkt för att det inte funnits någon avsikt att göra förändringar av de aktuella reglerna om interkommunal ersättning i förhållande till vad som gällde enligt 1985 års skollag. Paragrafhänvisningen i 10 kap. 34 § första stycket är således sannolikt felaktig. I stället för 24 § ska 28 § andra stycket anges.

Hänvisningarna i 11 kap. 33 § skollagen

Bestämmelser om interkommunal ersättning vid mottagande i grundskolan finns i 11 kap. 33 § skollagen. I paragrafens första stycke anges att en kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 24 § andra stycket 2 eller 25 §. Föreskrifterna i 11 kap. 24 § motsvarar föreskrifterna i 10 kap. 24 § med den skillnaden att det för grundskolan krävs särskilda skäl för att hemkommunen ska få komma överens med en annan kommun om att ta emot en elev.

I 11 kap. 27 § andra stycket finns en bestämmelse som motsvarar bestämmelsen i 10 kap. 28 § andra stycket, dvs. en bestämmelse som ger en elev som tagits emot i en kommuns grundskola det näst sista läsåret i grundskolan rätt att gå kvar även det sista läsåret trots att de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändrats under det näst sista läsåret. Någon bestämmelse som anger hur den interkommunala ersättningen ska bestämmas i de fall som anges i 11 kap. 27 § andra stycket finns inte. Regleringen av den interkommunala ersättningen vid mottagande i grundskolan motsvarar därmed i dessa fall den reglering som gäller för grundskolan.

Det finns inte några sakliga skäl för att regleringen av den interkommunala ersättningen i de här aktuella fallen ska skilja sig åt mellan mottagande i grundskolan och mottagande i grundskolan. Av förarbetena framgår att avsikten varit att anpassa reglerna om mottagande i en annan kommuns grundskola och interkommunal ersättning vid sådant mottagande till vad som gäller på grundskolans område (jfr prop. 2009/10:165 s. 757). Även paragrafhänvisningen i 11 kap. 33 § är således sannolikt felaktig.

8.2 Förslag till justering av hänvisningarna i 10 kap. 34 § och 11 kap. 33 § skollagen

Förslag: Paragrafhänvisningar i skollagens bestämmelser om interkommunal ersättning vid mottagande i grundskolan ska justeras så att de motsvarar vad som gällde enligt 1985 års skollag. Paragrafhänvisningar i bestämmelserna om interkommunal ersättning vid mottagande i grundsärskolan ska justeras så att samma regler gäller för interkommunal ersättning vid mottagande i grundsärskolan som i grundskolan.

Skälen för förslagen

Av föregående avsnitt framgår att det är sannolikt att paragrafhänvisningarna i 10 kap. 34 § första stycket och 11 kap. 33 § första stycket skollagen är felaktiga. Vad gäller den först nämnda paragrafen förslås därför att hänvisningen till 10 kap. 24 § ersätts av en hänvisning till 10 kap. 28 § andra stycket. På motsvarande sätt föreslås att hänvisningen i 11 kap. 33 § första stycket till 11 kap. 24 § andra stycket 2 ersätts av en hänvisning till 11 kap. 27 § andra stycket.

Förslagen innebär att den interkommunala ersättningen får regleras i avtal när en kommun tar emot en elev i sin grund- eller grundsärskola enligt en sådan överenskommelse med en annan kommun som avses i 10 kap. 24 § eller 11 kap. 24 §. Detta motsvarar, när det gäller grundskolan, vad som gällde innan skollagen började tillämpas.

Förslagen innebär vidare att den mottagande kommunen har rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning när en elev för vilken det endast återstår en årskurs utnyttjar sin rätt att gå kvar sista årskursen i kommunens grund- eller grundsärskola trots att de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändrats under föregående läsår. Detta motsvarar vad som gällde för grundskolan enligt 4 kap. 9 § 1985 års skollag.

9 Ikraftträdande

Förslag: Förslagen om modersmålsundervisning i minoritetsspråken ska träda i kraft den 1 juli 2015. Övriga lag- och förordningsändringar ska träda i kraft den 1 juli 2014.

Skälen för förslaget

De lag- och förordningsändringar som föreslås syftar till stor del till att förtydliga dagens regelverk. I några avseenden rör det sig dock om materiella förändringar av regelverket. Det handlar om undantag från kraven på legitimation och behörighet för lärare och förskollärare vid fritidshem respektive förskolor med waldorfpedagogisk inriktning och enskild huvudman, möjligheterna att använda färdighetsprov för antagning och urval till utbildning i förskoleklassen och i årskurs 1–3 i grundskolan samt rätten till modersmålsundervisning för elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna. Vidare korrigeras felaktiga paragrafhänvisningar i bestämmelserna om interkommunal ersättning i grundskolan och grundsärskolan.

Det framstår i flera fall som viktigt att de nya bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt. Ett lämpligt datum med hänsyn till det fortsatta beredningsarbetet är därför den 1 juli 2014. Förslagen om rätten till modersmålsundervisning för elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna föreslås dock träda i kraft den 1 juli 2015 med hänsyn till det förberedelsarbete som krävs inför förslagets genomförande.

Några övergångsbestämmelser bedöms inte behövas.

10 Konsekvensutredning

10.1 Ekonomiska konsekvenser

I avsnitt 2 föreslås att det ska anges i skollagen (2010:800) att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Vidare föreslås att det ska förtydligas i lagen att även rektor och förskolechef, inom sina givna ramar, har ansvar för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Förslagen innebär förtydliganden av vad som redan följer av skollagen och läroplanerna och innebär vare sig någon ambitionshöjning eller någon ändring i fördelningen av ansvar. De har därmed inga ekonomiska konsekvenser för vare sig staten eller kommunerna.

I avsnitt 3 föreslås att förskollärare i fristående förskolor med waldorfpedagogisk inriktning ska undantas från skollagens krav på legitimation och behörighet. Vidare föreslås att lärare i fritidshem med enskild huvudman ska undantas från det krav på viss utbildning som föreslås i propositionen Vissa skolfrågor (prop. 2012/13:187) om verksamheten har waldorfpedagogisk inriktning. Båda förslagen bedöms underlätta för de aktuella huvudmännen att följa skollagen och de kan inte antas få några ekonomiska konsekvenser.

Enligt förslaget i avsnitt 4 ska det anges i skollagen att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att nå kunskapskraven ska ges stöd i syfte att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen. Förslaget innebär ett förtydligande av vad som redan följer av skollagen och läroplanerna. Därmed har inte heller detta förslag några ekonomiska konsekvenser för huvudmännen.

I avsnitt 5 föreslås att färdighetsprov i viss utsträckning ska få användas som urvalsinstrument i förskoleklassen och i årskurs 1–3 i grundskolan. Enligt förslagen ska Statens skolinspektion, efter ansökan från huvudmannen, besluta om färdighetsprov ska få användas. Huvudmännen får alltså själva avgöra om de vill ansöka om att anordna färdighetsprov. Förslagen bedöms därför inte ha några ekonomiska konsekvenser för huvudmännen.

Vad gäller Skolinspektionen innebär förslagen att antalet ansökningar om att få använda sig av färdighetsprov kan öka något. År 2012 fattade Skolinspektionen beslut i 18 ärenden om användande av färdighetsprov i årskurs 4–6 i grundskolan (se Skolinspektionens årsredovisning 2012, dnr 10-2012:5700, s. 36). Ärenden av detta slag utgör således en mycket liten andel av de ärenden som handläggs hos Skolinspektionen. Möjligheten att använda färdighetsprov i förskoleklassen och i årskurs 1–3

föreslås endast omfatta utbildningar som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik. Intresset från huvudmännens sida för att använda färdighetsprov så tidigt som i förskoleklassen eller i årskurs 1–3 i grundskolan bedöms vidare vara mycket begränsat. Det kan därför inte förväntas bli fråga om annat än en marginell ökning av antalet ärenden hos Skolinspektionen. Kostnaderna för Skolinspektionen bedöms därför vara försumbara, varför inga ytterligare resurser krävs.

Förslagen i avsnitt 6 innebär att kraven på att en vårdnadshavare till en elev som hör till någon av de nationella minoriteterna har det aktuella språket som modersmål inte längre ska gälla som förutsättning för rätt till modersmålsundervisning i ett minoritetsspråk i de obligatoriska skolformerna samt i gymnasie- och gymnasiesärskolan. När det gäller de obligatoriska skolformerna tas även kravet på att eleven ska ha grundläggande kunskaper i språket bort. Avseende gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ligger dock kravet på att eleven ska ha goda kunskaper i språket kvar.

Förslagen innebär att fler elever blir berättigade till modersmålsundervisning, framför allt i de obligatoriska skolformerna. Antalet elever som deltar i undervisningen kommer sannolikt också att öka, vilket medför ökade kostnader för huvudmännen. Kostnaden är i första hand knuten till antalet undervisningsgrupper, inte till antalet elever. Det kan därmed antas att kostnadsökningen inte är proportionerlig i förhållande till det ökade antalet elever. Ett större antal elever bör möjliggöra större undervisningsgrupper än i dag.

Det saknas tillgång till flera av de uppgifter som behövs för att med precision bedöma storleken på de ökade kostnader som förslagen medför. Det finns exempelvis inte uppgifter om hur många elever som tillhör de nationella minoriteterna (sådan statistik förs inte i Sverige). Det samlas inte heller in uppgifter om vad undervisning i modersmål kostar. Därmed måste beräkningen av ökade kostnader göras utifrån en rad antaganden.

Det är känt att det 2012/13 fanns 11 208 elever i grundskolan som av huvudmännen bedömts vara behöriga för modersmålsundervisning i något av de nationella minoritetsspråken. Av dessa deltog 44 procent, 4 921 elever, i modersmålsundervisning. Motsvarande uppgifter saknas avseende gymnasieskolan. Avseende gymnasieskolan finns däremot uppgift om hur många elever som fått betyg på någon av kurserna i modersmål i minoritetsspråken. Av de elever som fick slutbetyg läsåret 2011/2012 var det 79 elever som fick betyg i någon kurs i något av de nationella minoritetsspråken. Det kan finnas upp emot 240 elever i gymnasieskolan som läser någon kurs i minoritetsspråken varje år. Då har hänsyn inte tagits till att fler elever påbörjar studier än det antal som tar ut slutbetyg efter tre år.

Borttagandet av kravet på grundläggande kunskaper i språket i de obligatoriska skolformerna får, som nämnts, antas leda till en ökning av antalet elever som har rätt till modersmålsundervisning. Med hänsyn till att kraven på att språket ska vara ett dagligt umgängesspråk i hemmet och att minst fem elever ska önska undervisning i språket inte gäller för de nationella minoritetsspråken får dock en stor del av de elever som hör till de nationella minoriteterna redan antas vara berättigade till modersmålsundervisning. Mot denna bakgrund framstår det som rimligt att anta att antalet elever som är berättigade till modersmålsundervisning kommer att öka med cirka 60 procent i de obligatoriska skolformerna.

Av de elever som bedömts vara berättigade till modersmålsundervisning i grundskolan 2012/13 deltog, som nämnts ovan, 44 procent i sådan undervisning. Det finns ingen anledning att anta att deltagandegraden skulle bli högre när det gäller de elever som nu föreslås få rätt till modersmålsundervisning. Det får därför antas att andelen elever som väljer att delta i modersmålsundervisning kommer förbli 44 procent även efter de nya reglernas inträde.

Beräkningen av kostnader för förslagen om modersmålsundervisning avseende de obligatoriska skolformerna bygger härutöver på följande antaganden.

1. Antalet elever som hör till någon av de nationella minoriteterna och deltar i modersmålsundervisning antas öka från ca 4 900 till ca 7 900.
2. Det antas att det för närvarande finns i genomsnitt 3 elever i varje undervisningsgrupp och att antalet undervisningsgrupper är ca 1 600.
3. Undervisningsgruppens genomsnittliga storlek antas öka med 1 elev. Utifrån det tillkommande antalet elever antas därmed antalet undervisningsgrupper öka med 330 stycken.
4. Omfattningen på modersmålsundervisning antas vara 1 timme per vecka. 1 timmes lektionstid beräknas kosta 690 kronor. Kostnaden per år motsvaras av kostnaden för 36 veckors undervisning. Kostnaden per undervisningsgrupp och år antas därmed uppgå till knappt 25 000 kronor.

Kostnaden för de obligatoriska skolformerna uppgår därmed till drygt 8,2 miljoner kronor per år.

Förslaget gällande gymnasieskolan och gymnasiesärskolan att kravet på att en vårdnadshavare ska ha språket som modersmål tas bort, beräknas öka antalet elever som deltar i modersmålsundervisning med 30 procent vilket betyder att ca 70 elever tillkommer. Gruppstorleken antas vara oförändrad då det är en liten elevgrupp det rör sig om. Det kan därmed antas att ca 24 undervisningsgrupper tillkommer till en kostnad av knappt 600 000 kronor per år.

Utifrån dessa förutsättningar beräknas de tillkommande kostnaderna för modersmålsundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt de frivilliga skolformerna uppgå till 9 miljoner kronor per år. Eftersom kommunerna är huvudmän för grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och dessutom är skyldiga att betala tilläggsbelopp för elever i fristående grund- och grundsärskolor som ska erbjudas modersmålsundervisning kommer den största delen av kostnadsökningen att falla på kommunerna. För denna kostnadsökning ska kommunerna kompenseras i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. För elever i sameskolan och specialskolan faller kostnaderna däremot direkt på staten, som är huvudman för dessa skolformer. Dessa kostnader beräknas till ca 6 000 kr.

Förslagen i avsnitt 7 om att det ska förtydligas i skollagen när betygssättning ska ske innebär inte några utökade åligganden för huvudmännen och får därmed inga ekonomiska konsekvenser.

Förslagen i avsnitt 8 innebär att kommunerna ges utrymme att själva komma överens om vilken ersättning som ska lämnas för elever som, med stöd av en sådan överenskommelse som avses i 10 kap. 24 § tredje stycket eller 11 kap. 24 § andra stycket 2 skollagen, tas emot i en annan kommuns grundskola eller grundsärskola. Det krav som i dag gäller på att elevens hemkommun i dessa fall ska ersätta den mottagande kommunen för kostnaderna för elevens utbildning bör i stället gälla i fall där en elev utnyttjar sin rätt att gå kvar det sista året i grundskolan eller grundsärskolan i en annan kommun än hemkommunen trots att de förhållanden som låg till grund för mottagandet förändrats under föregående år. För grundskolans del motsvarar förslagen vad som gällde enligt 1985 års skollag. För grundsärskolans del innebär förslagen en anpassning till vad som ska gälla för grundskolan. Eftersom elevens utbildning kommer att bekostas av hemkommunen oavsett om eleven går i hemkommunens skola eller utnyttjar sin rätt att gå kvar i en annan kommuns skola bedöms förslagen inte ha några kostnadskonsekvenser.

10.2 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Som nämnts i föregående avsnitt innebär förslagen om resursfördelning (avsnitt 2), stöd till elever med funktionsnedsättning (avsnitt 4) och betygssättning (avsnitt 7) förtydliganden av vad som redan följer av skollagen (2010:800) eller andra författningar. De kan därmed inte anses få några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. Förslagen gällande lärare och förskollärare i fritidshem respektive förskolor med waldorfpedagogisk inriktning (avsnitt 3) rör inte kommunal verksamhet och har således inte några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. Inte heller förslagen om användande av färdighetsprov som urvalsinstrument i förskoleklassen och i årskurs 1–3 (avsnitt 5) har några sådana konsekvenser. Vad gäller kommunerna innebär dessa förslag enbart att kommuner, liksom andra fristående huvudmän, får

möjlighet att ansöka hos Statens skolinspektion om att få använda sådana prov.

Förslaget i avsnitt 6 om att ta bort kraven på att en vårdnadshavare ska ha språket som modersmål i fråga om elever som hör till någon av de nationella minoriteterna samt kravet i de obligatoriska skolformerna på att dessa elever ska ha grundläggande kunskaper i språket innebär att kommunernas skyldighet att erbjuda elever modersmålsundervisning utvidgas. Som framgår av avsnitt 10.1 kan utvidgningen antas omfatta ett begränsat antal elever. Med hänsyn till intresset av att ge fler barn som hör till de nationella minoriteterna tillgång till modersmålsundervisning och att därmed stärka dessa elevers rätt till sådan undervisning får utvidgningen av kommunernas skyldigheter anses vara proportionell i förhållandet till syftet med densamma.

Som nämnts i föregående avsnitt innebär förslagen i avsnitt 8 att kommunerna i vissa fall ges utrymme att själva komma överens om vilken ersättning som ska lämnas för elever som tas emot i en annan kommuns skola. Det krav som i dag gäller på att elevens hemkommun i dessa fall ska ersätta den mottagande kommunen för kostnaderna för elevens utbildning bör i stället gälla i fall där en elev utnyttjar sin rätt att gå kvar det sista året i grundskolan eller grundsärskolan i en annan kommun än hemkommunen, trots att de förhållanden som låg till grund för mottagandet förändrats under föregående år. I det sist nämnda fallet inskränks den kommunala självstyrelsen. För grundskolans del motsvarar förslagen vad som gällde enligt 1985 års skollag. Vad gäller grundsärskolan innebär förslagen att samma regler för interkommunal ersättning gäller vid mottagande i grundsärskolan som i grundskolan. Förändringarna motiveras av att paragrafhänvisningarna i skollagens bestämmelser om interkommunal ersättning sannolikt är felaktiga. Vad gäller grundskolan var ingen ändring avsedd och vad gäller grundsärskolan var avsikten att samma regler om interkommunal ersättning skulle gälla som vid mottagande i grundskolan. Mot denna bakgrund får den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som förslagen innebär anses vara proportionell i förhållande till syftet med densamma.

10.3 Konsekvenser för enskilda huvudmän

Förslagen i avsnitt 3 kan antas leda till positiva konsekvenser för de enskilda huvudmän som driver förskolor och fritidshem med waldorfpedagogisk inriktning, eftersom förslagen innebär lättnader i fråga om vem som får bedriva och ansvara för undervisningen. Förslagen i avsnitt 2 om resursfördelning och förslaget i avsnitt 4 om skolans kompensatoriska uppdrag innebär förtydliganden och bedöms förstärka genomslaget för principen om lika villkor. Förslagen i avsnitt 6 innebär, som nämnts i avsnitt 10.1, en viss ökning av kostnaderna för modersmålsundervisning. Dessa kostnader täcks dock, för enskilda huvudmän, av tilläggsbelopp från kommunerna. Förslagen i promemorian bedöms

inte innebära någon sådan reglering som medför ökad administrativ börda för enskilda huvudmän.

10.4 Konsekvenser för barn och elever

Samtliga förslag i promemorian är utformade utifrån perspektivet om barnets bästa. De förtydliganden som föreslås när det gäller resursfördelning (avsnitt 2) och skolans kompensatoriska uppdrag i förhållande till elever med funktionsnedsättning (avsnitt 4) bedöms på olika sätt få positiva konsekvenser för möjligheten för eleverna att nå kravnivån för godkända resultat för de olika utbildningarna inom skolväsendet. Förslagen om att ta bort kraven på att en vårdnadshavare ska ha språket som modersmål i fråga om elever som hör till någon av de nationella minoriteterna samt att sådana elever ska ha grundläggande kunskaper i språket (avsnitt 6) bedöms få positiva konsekvenser för elever som hör till någon av de nationella minoriteterna. För dessa elever innebär förslaget en möjlighet att lära sig det språk som talas av den nationella minoritet som de tillhör.

10.5 Konsekvenser för jämställdhet och integration

Förslagen bedöms inte ha några negativa konsekvenser vare sig för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, eftersom de förändringar i regelverket som föreslås ska gälla på samma sätt i förhållande till alla barn och elever, oavsett kön och bakgrund. Förslagen innebär i stället att regelverket förtydligas vilket i sin tur ska leda till att alla barn och elever ges likvärdiga förutsättningar att nå utbildningens mål.

10.6 Sveriges medlemskap i Europeiska Unionen

Förslagen får inga konsekvenser i förhållande till EU:s regelverk.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

2 kap.

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- huvudmän inom skolväsendet (2–8 §§),
- *kommunens resursfördelning (8 a §),*
- ledningen av utbildningen (9–12 §§),
- lärare och förskollärare (13–23 §§),
- elevhälsa (25–28 §§),
- studie- och yrkesvägledning (29 och 30 §§),
- registerkontroll av personal (31–33 §§),
- kompetensutveckling (34 §), och
- lokaler och utrustning och tillgång till skolbibliotek (35 och 36 §§).

Ändringen är en följdändring med anledning av att en ny paragraf, 8 a §, införs.

8 a § Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

I paragrafen, som är ny, förtydligas att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Paragrafen omfattar fördelning av resurser såväl till kommunernas egna verksamheter som till enskilda huvudmän. När det gäller fördelningen av resurser till enskilda huvudmän utgör förslaget ett förtydligande av den likabehandlingsprincip som följer av reglerna om bidrag till fristående skolor.

Paragrafen behandlas i avsnitt 2.

10 § Rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och *ansvarar inom givna ramar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn och förskolechefen fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.*

Rektorn och förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

I paragrafen finns bestämmelser om rektorns och förskolechefens beslutanderätt och ansvar och om möjligheten för rektor och förskolechef att delegera sin beslutanderätt.

Tillägget i *första stycket* innebär att det förtydligas att det ingår i rektorns och förskolechefens ansvar att, inom de ramar som de fått av huvudmannen, fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Paragrafen behandlas i avsnitt 2.

17 § Lärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva

1. annan undervisning på ett främmande språk än språkundervisning,
2. undervisning i fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning, och
3. undervisning i fritidshem.

Lärare som avses i första stycket 1 ska för att få undervisa ha en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen och ha kompetens att undervisa på det främmande språket.

Lärare som avses i första stycket 3 ska för att få undervisa ha en svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande. *Detta krav gäller inte i fritidshem med särskild pedagogisk inriktning som har enskild huvudman.*

Förskollärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk som avses i första stycket 1 och vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses i första stycket 2 samt tredje och fjärde styckena.

Paragrafen innehåller bestämmelser som innebär att den som inte är legitimerad och behörig enligt 13 § ändå får bedriva viss undervisning.

Regeringen har i propositionen Vissa skolfrågor (prop. 2012/13:187) föreslagit ändringar i paragrafen. Förslagen i propositionen innebär att den som har svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande får bedriva undervisning i fritidshemmet, trots att han eller hon inte är legitimerad och behörig för undervisningen. I propositionen föreslås att bestämmelser med denna innebörd införs genom en ny, tredje punkt i första stycket och ett nytt tredje stycke. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2013. Förslagen i promemorian lämnas under förutsättning att riksdagen i dessa delar fattar beslut i enlighet med regeringens proposition.

Av ändringen i *tredje stycket* framgår att kravet på att den som saknar legitimation och behörighet måste ha viss utbildning för att få bedriva undervisning i fritidshemmet inte gäller lärare i fritidshem med enskild huvudman om verksamheten har särskild pedagogisk inriktning. Att en lärare som ska undervisa enligt förevarande paragraf får anställas utan tidsbegränsning följer av 20 § tredje stycket. Av 15 § andra stycket följer att läraren har ansvar för undervisningen.

Av ett nytt *fjärde stycke* framgår att förskollärare som inte är legitimerade och behöriga enligt 13 § ändå får bedriva undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning. Att en förskollärare som ska undervisa enligt förevarande paragraf har ansvar för undervisningen följer

av 15 § andra stycket. Av den ändring som föreslås i 20 § tredje stycket följer att en förskollärare som ska undervisa enligt förevarande paragraf får anställas utan tidsbegränsning.

Bemyndigandet i *femte stycket* motsvarar delvis det bemyndigande som finns i fjärde stycket enligt förslaget i propositionen. Bemyndigandet utvidgas så att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även får meddela föreskrifter om vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses i tredje och fjärde styckena, dvs. i fritidshem och förskolor med enskild huvudman. I övrigt ändras bemyndigandet redaktionellt.

Ändringarna i förevarande paragraf är avsedda för lärare i fritidshem och förskollärare i förskolor med waldorfpedagogisk inriktning. Av 1 kap. 4 § förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare följer att med särskild pedagogisk inriktning enligt 2 kap. 17 § skollagen avses waldorfpedagogisk inriktning. Någon ändring i förordningen behöver därför inte göras med anledning av förslagen i promemorian.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.

20 § Endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål eller i ett yrkesämne i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå, eller individuella kurser eller orienteringskurser i kommunal vuxenutbildning. Detta gäller bara om

1. det saknas sökande som har legitimation,
2. den sökande har tillräcklig kompetens för att undervisa i det aktuella ämnet eller på den aktuella kursen, och
3. det finns särskilda skäl att anta att den sökande är lämplig att bedriva undervisningen.

Även en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § tredje stycket och den som ska bedriva undervisning som avses i 17 § får anställas som lärare *eller förskollärare* i skolväsendet utan tidsbegränsning.

I paragrafen behandlas vilka personer som får anställas som lärare eller förskollärare utan tidsbegränsning.

Såväl av paragrafens nuvarande lydelse som av den lydelse som föreslagits i regeringens proposition Vissa skolfrågor (prop. 2012/13:187) framgår att den som ska bedriva undervisning som avses i 17 § får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. De ändringar i 17 § som föreslås i denna promemoria innebär bl.a. att undervisningen i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning får bedrivas av förskollärare som saknar legitimation och behörighet. Ändringen i *tredje stycket* innebär att förskollärare i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning får anställas som förskollärare i skolväsendet utan tidsbe-

gränsning, trots att de inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.

3 kap.

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. *Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att nå kunskapskraven ska ges stöd i syfte att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen.*

I paragrafen anges den övergripande målsättning som ska utmärka utbildningen inom alla skolformer och fritidshemmet. Paragrafen innebär bl.a. att huvudmannens ambitioner måste vara högre än att eleverna når lägsta godtagbara kunskapsnivå. Vidare markeras att tillgängliga resurser inte bara får riktas mot de svagaste eleverna (se prop. 2009/10:165 s. 662).

Paragrafen ändras på så sätt att det i en ny *tredje mening* anges att elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att nå kunskapskraven ska ges stöd i syfte att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen. Med funktionsnedsättning avses inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också t.ex. nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD samt dyslexi. Tillägget syftar till att förtydliga att den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven självfallet inte bara ska ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån. Huvudmannen ansvarar för att så långt som möjligt motverka de negativa konsekvenser som en funktionsnedsättning kan ha för elevens möjligheter att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

9 kap.

6 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första stycket om det finns särskilda skäl. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 15 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

Paragrafen innehåller bestämmelser om användandet av tester och prov inför antagning eller urval till utbildning i förskoleklassen.

Andra stycket är nytt och innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som möjliggör användandet av tester och prov för antagning och urval om det finns särskilda skäl för det. Särskilda skäl kan t.ex. vara att det handlar om en sedan länge pågående verksamhet och att testerna och proven avser sådant som, när den äldre skollagen gällde, var förenligt med praxis på området (jfr prop. 2009/10:165 s. 372). Det kan också vara fråga om en nyare utbildning där t.ex. musikundervisningen är avsedd att hålla en särskilt hög nivå och där det ställs särskilda krav på elevernas musikalitet för att målen för utbildningen ska nås.

Av andra styckets andra mening framgår att användandet av tester och prov får innebära att en elevs rätt till skolplacering nära hemmet åsidosätts. Bemyndigandet motsvarar den del av bemyndigandet i 10 kap. 9 § andra stycket som avser utbildning före årskurs 7 i grundskolan.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

18 § Om det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner, *om inte annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 § andra stycket.*

Paragrafen innehåller en regel om att urvalet ska göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner när det inte finns plats för alla sökande till en skolenhet med förskoleklass.

Av ändringen framgår att avvikelser från denna regel kan förekomma om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter som tillåter tester och prov som urvalskriterier. Sådana föreskrifter kan meddelas med stöd av det nya bemyndigande som föreslås i 6 § andra stycket. En i sak motsvarande reglering för grundskolan finns i 10 kap. 36 §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

10 kap.

7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka elever som ska erbjudas modersmålsundervisning. Enligt huvudregeln ska en elev som har en

vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgänges-språk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Elever vars vårdnadshavare har ett minoritetsspråk som modersmål är undantagna från kravet på att språket ska vara elevens dagliga umgänges-språk i hemmet.

Ändringen i *andra stycket* innebär att elever som hör till någon av de nationella minoriteterna även undantas från kraven på att en vårdnadshavare ska ha språket som modersmål samt att eleven ska ha grundläggande kunskaper i språket. Dessa elever kommer därmed att vara undantagna från samtliga krav som anges i första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

9 § Tester och prov får inte utgöra villkor för antagning eller urval till eller inom en skolenhet. Tester och prov får inte heller utgöra villkor för fortsatt utbildning vid en skolenhet eller i den elevgrupp som eleven tillhör.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som innebär undantag från första stycket för utbildning från och med årskurs 7 och, om det finns särskilda skäl, även för utbildning från och med årskurs 1. Sådana föreskrifter får innebära att bestämmelsen i 30 § första stycket om en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

Paragrafen innehåller bestämmelser om användandet av tester och prov inför antagning eller urval till utbildning i grundskolan.

Ändringen i *andra stycket* innebär att bemyndigandet i paragrafen utvidgas såtillvida att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som gör det möjligt att använda tester och prov redan från och med årskurs 1. För att tester och prov ska få användas före årskurs 4 ska det dock, på samma sätt som redan gäller för användande från och med årskurs 4 till och med årskurs 6, finnas särskilda skäl för det. Särskilda skäl kan här t.ex. vara att det handlar om en sedan länge pågående verksamhet och att testerna och proven avser sådant som, när den äldre skollagen gällde, var förenligt med praxis på området (se prop. 2009/10:165 s. 372). Det kan också vara fråga om en nyare utbildning där t.ex. musikundervisningen är avsedd att hålla en särskilt hög nivå och där det ställs särskilda krav på elevernas musikalitet för att målen för utbildningen ska nås.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

16 § Betyg ska sättas

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i alla ämnen, utom språkval, som eleven har fått undervisning i under terminen och som inte har avslutats,

2. i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 9 i språkval, om eleven har fått undervisning i ämnet under terminen och det inte har avslutats, samt

3. när ett ämne har avslutats.

I paragrafen regleras när betyg ska sättas i grundskolan.

Av första och andra punkten framgår att betyg i ämnen som inte har avslutats ska sättas i slutet av vissa terminer. I båda punkterna görs ändringar som innebär att det förtydligas att en förutsättning för att betygssättning ska ske är att eleven har fått undervisning i ämnet under den aktuella terminen. När det inte ges undervisning i ett ämne under samtliga årskurser ska betyg således inte sättas i ämnet i slutet av de terminer då eleverna inte haft undervisning i det. Det förekommer även att elever med anpassad studiegång inte ges undervisning i vissa ämnen. Kravet på att en elev ska ha haft undervisning i ett ämne för att betygssättning ska ske vid terminsslutet innebär att betyg inte ska sättas i ämnen som elever med anpassad studiegång inte har haft undervisning i.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

34 § En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 25 eller 26 § eller 28 § *andra stycket*.

Även i de fall som avses i 27 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om interkommunal ersättning vid mottagande i grundskolan.

Första stycket ändras på så sätt att hänvisningen till 24 § ersätts av en hänvisning till 28 § andra stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

11 kap.

10 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som ska erbjudas modersmålsundervisning i grundsärskolan.

Ändringen i *andra stycket* motsvarar ändringen i 10 kap. 7 § andra stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

19 § Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundskolans ämnen

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen och som inte har avslutats, samt

2. när ett ämne har avslutats.

I paragrafen regleras när betyg ska sättas i grundskolan.

I *första punkten* anges att betyg, på begäran av eleven eller elevens vårdnadshavare, ska sättas i grundskolans ämnen i slutet av varje termin från och med årskurs 6 till och med höstterminen i årskurs 9. Punkten ändras i två avseenden. För det första görs ett förtydligande av att betygssättning ska ske i ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Denna ändring motsvarar i huvudsak ändringarna i 10 kap. 16 §, som rör betygssättning i grundskolan. För det andra förtydligas att det endast är betygssättning i ämnen som inte har avslutats som regleras i punkten. Denna ändring görs för att få ökad överensstämmelse med de bestämmelser som gäller för grundskolan. Betygssättning i ämnen som har avslutats sker med stöd av paragrafens andra punkt.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

33 § En kommun som i sin grundskola har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun, om elevens skolgång i kommunen grundar sig på 25 § eller 27 § *andra stycket*.

Även i de fall som avses i 26 § ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om interkommunal ersättning vid mottagande i grundskolan.

Första stycket ändras på så sätt att hänvisningen till 24 § *andra stycket* 2 ersätts av en hänvisning till 27 § *andra stycket*.

Paragrafen behandlas i avsnitt 8.

12 kap.

7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som ska erbjudas modersmålsundervisning i specialskolan.

Ändringen i *andra stycket* motsvarar ändringen i 10 kap. 7 § andra stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

16 § Betyg ska sättas

1. i slutet av varje termin från och med årskurs 7 till och med höstterminen i årskurs 10 i alla ämnen, utom språkval, *som eleven har fått undervisning i under terminen och som inte har avslutats,*
2. i slutet av varje termin från och med årskurs 8 till och med höstterminen i årskurs 10 i språkval, *om eleven har fått undervisning i ämnet under terminen och det inte har avslutats, samt*
3. när ett ämne har avslutats.

I paragrafen regleras när betygssättning ska ske i specialskolan.

Ändringarna i *första och andra punkten* motsvarar ändringarna i 10 kap. 16 § 1 och 2.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

13 kap.

7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *villkoren i första stycket inte är uppfyllda.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som ska erbjudas modersmålsundervisning i sameskolan.

Ändringen i *andra stycket* motsvarar ändringen i 10 kap. 7 § andra stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

17 § Betyg ska sättas i slutet av varje termin i årskurs 6 i *de ämnen som eleven fått undervisning i under terminen.*

I paragrafen regleras när betygssättning ska ske i sameskolan.

Ändringen motsvarar i huvudsak ändringarna i 10 kap. 16 § och innebär ett förtydligande av att betyg endast ska sättas i ett ämne under förutsättning att eleven har fått undervisning i ämnet under terminen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 7.

15 kap.

19 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har goda kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *inte någon vårdnadshavare har språket som modersmål eller om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som ska erbjudas modersmålsundervisning i gymnasieskolan.

Ändringen i *andra stycket* innebär att kravet på att en vårdnadshavare ska ha språket som modersmål inte ska gälla för elever som hör till någon av de nationella minoriteterna.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

18 kap.

19 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har goda kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om *inte någon vårdnadshavare har språket som modersmål eller om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som ska erbjudas modersmålsundervisning i gymnasiesärskolan.

Ändringen i *andra stycket* motsvarar ändringen i 15 kap. 19 § andra stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 6.

11.2 Förslaget till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

8 kap.

2 § *Om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning får Statens skolinspektion efter ansökan besluta att en huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik får använda färdighetsprov som*

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp, och
2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser.

Beslutet ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att Statens skolinspektion får besluta att en huvudman för utbildning i förskoleklassen får använda färdighetsprov som villkor för antagning eller, när det finns fler sökande än platser, grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp.

Av *första stycket* framgår att ett sådant beslut får fattas om huvudmannen anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik och under förutsättning att det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning. Särskilda skäl kan här t.ex. vara att det handlar om en sedan länge pågående verksamhet och att testerna och proven avser sådant som, när den äldre skollagen gällde, var förenligt med praxis på området (se prop. 2009/10:165 s. 372). Det kan också vara fråga om en nyare utbildning där musikundervisningen är avsedd att hålla en särskilt hög nivå och där det ställs särskilda krav på elevernas musikalitet för att målen för utbildningen ska nås.

Av *andra stycket* framgår att ett beslut enligt första stycket ska begränsas till att avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

3 § När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

Av paragrafen, som är ny, framgår att ingen annan urvalsgrund får tillämpas när färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet.

Paragrafen motsvarar vad som gäller för grundskolan enligt 9 kap. 27 §. Bestämmelser om när färdighetsprov får användas som grund för urval finns i 2 §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

9 kap.

26 § Statens skolinspektion får efter ansökan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov från och med årskurs 4 i de fall som avses i 25 §, om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning.

Efter ansökan från en huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik får Skolinspektionen, om det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning, besluta att huvudmannen från och med årskurs 1 till och med årskurs 3 får använda färdighetsprov som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp, och
 2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser.
- Färdighetsprov får inte utgöra villkor för att en elev ska antas till eller beredas plats på utbildning i årskurs 1 vid en viss skolenhet eller i en viss elevgrupp om huvudmannen tagit emot eleven för utbildning i förskoleklassen vid samma skolenhet eller i samma elevgrupp efter att ha låtit eleven genomgå ett färdighetsprov.*

Ett beslut enligt första eller andra stycket ska avse en viss skolenhet eller viss elevgrupp.

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vilka fall Skolinspektionen får besluta att färdighetsprov får användas som villkor för antagning, grund för urval eller villkor för fortsatt utbildning före årskurs 7 i grundskolan. Av paragrafen framgår att Skolinspektionen får besluta att en huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd får använda färdighetsprov från och med årskurs 4. En förutsättning för att Skolinspektionen ska få fatta ett sådant beslut är att det finns särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att Skolinspektionen kan besluta att en huvudman får använda färdighetsprov redan från och med årskurs 1. Sådana beslut får dock endast fattas för huvudmän som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i musik. Vidare får, till skillnad från vad som gäller från och med årskurs 4, färdighetsprov från och med årskurs 1 till och med årskurs 3 inte användas som villkor för fortsatt utbildning, utan endast som villkor för antagning eller grund för urval. De får heller inte användas för att avgöra om en elev som har tagits emot i förskoleklassen efter att ha genomgått ett färdighetstest ska få fortsätta på samma skolenhet eller i samma

elevgrupp i årskurs 1. I likhet med vad som gäller för att färdighetsprov ska få användas från och med årskurs 4 gäller att det måste finnas särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning. Särskilda skäl kan här t.ex. vara att det handlar om en sedan länge pågående verksamhet och att testerna och proven avser sådant som, när den äldre skollagen gällde, var förenligt med praxis på området (se prop. 2009/10:165 s. 372). Det kan också vara fråga om en nyare utbildning där musikundervisningen är avsedd att hålla en särskilt hög nivå och där det ställs särskilda krav på elevernas musikalitet för att målen för utbildningen ska nås.

Av *tredje stycket* framgår i dag att ett beslut om att en huvudman ska få använda färdighetsprov från och med årskurs 4 ska begränsas till att avse en viss skolenhet eller elevgrupp. Ändringen i stycket innebär att samma sak ska gälla för beslut om användande av färdighetsprov före årskurs 4.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.

Referenser

Svensk författningssamling (SFS)

- SFS 1985:1100. Skollag.
 SFS 1996:1206. Förordning om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet.
 SFS 2009:600. Språklag.
 SFS 2010:800. Skollag.
 SFS 2010:2022. Lag om ändring i skollagen (2010:800).
 SFS 2011:185. Skolförordning.
 SFS 2011:326. Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare.
 SFS 2012:109. Lag om ändring i skollagen (2010:800).
 SFS 2013:530. Lag om ändring i skollagen (2010:800).

Statens skolverks författningssamling (SKOLFS)

- SKOLFS 1998:16. Förordning om läroplan för förskolan.
 SKOLFS 2010:37. Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Utskottsbetänkanden

- Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU21. Ny skollag.
 Utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU3. Betyg från årskurs 6 i grundskolan m.m.

Propositioner

- Regeringens proposition 2009/10:165. Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.
 Regeringens proposition 2009/10:219. Betyg från årskurs 6 i grundskolan.
 Regeringens proposition 2012/13:187. Vissa skolfrågor.

Övrigt

- Böhlmark, Anders och Holmlund, Helena, 20 år med förändringar i skolan: Vad har hänt med likvärdigheten?, SNS, 2011.
 OECD, Are countries moving towards more equitable education systems?, PISA in focus, nr 25, OECD Publishing, 2013.
 Regeringens beslut U2012/5830/S, Uppdrag om kommunernas resursfördelning till grundskolor.
 Statens skolinspektion, Skolinspektionens årsredovisning 2012, dnr 10-2012:5700.
 Statens skolverk, Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?, rapport 330, 2009.

Statens skolverk, Resursfördelning till grundskolan – rektorers perspektiv, rapport 365, 2011.

Statens skolverk, Hemställan avseende ändringar i skolförfattningarna. U2012/1323/S.

Statens skolverk, Kommunernas resursfördelning till grundskolor, rapport 391, 2013

Statens skolverk, Arbete med åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd, Skolverkets allmänna råd, 2013.